

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет/інститут природничих наук

Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи суспільної географії

Освітня програма «Географія»

Спеціальність 106 Географія

Галузь знань 10 Природничі науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи суспільної географії
Рівень вищої освіти	першого (бакалаврського)
Викладач (-і)	Закутинська Ірина Іванівна
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	irina.zakutynska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	семестровий
Обсяг дисципліни	90
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	щотижня
2. Анотація до курсу	
Дисципліна „Основи суспільної географії” впроваджена у навчальні плани в усіх закладах географічного профілю України. Викладаються на першому курсі у першому семестрі. Завершується екзаменом.	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Мета - ознайомити студентів з теоретичною, методичною та історичною проблематикою одного з базових підрозділів географічної науки - суспільної географії. Це передовсім: з суттю об’єкта і предмета цієї науки та її змісту (поняттєво- категоріальним апаратом, системою законів і закономірностей та сутністю теорій і концепцій економіко- географічного та географічного змісту).</p> <p>Цілі:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) усвідомити змістовну складність і структурний зміст суспільної географії; різницю між об’єктом і предметом її дослідження; 2) опанувати знаннями щодо головних етапів історичного розвитку суспільної географії, в т. ч. української; 3) засвоїти головні поняття і категорії суспільної географії, зокрема сутність головного поняття „Геопросторова організація суспільства”; 4) ознайомитись з головними законами і закономірностями геопросторової організації суспільства; 5) ознайомитись з головними теоріями і концепціями цієї наукової дисципліни; 6) ознайомитись з системою методів дослідження суспільної географії. 	
4. Компетентності	
<p>-Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об’єктів та процесів.</p> <p>- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p>	

- Здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства.
- Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

5. Результати навчання

- Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.
- Знати і розуміти основні види географічної діяльності, їх поділ.
- Пояснювати особливості організації географічного простору.
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- Розуміння обумовленості якості, рівня і способу життя людських спільнот особливостями просторової організації політичної, економічної, культурної та інших соціосфер.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I	106 Географія	I	нормативний

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
------------	------------------	------------	------------------	----------------	---------------------

Змістовний модуль 1 «Становлення суспільної географії»

Тема1. Формування суспільної географії як науки. 1.Методологічні основи суспільної географії. 2.Що вивчає суспільна географія: визначення предмету суспільної географії. 3.Система суспільно-географічних дисциплін.	Лекція/ пр	1,2,3, 17,18	2/2	5	згідно розкладу
Тема2. Особливості історичного розвитку СГ. 1.Загальна періодизація розвитку СГ,	Лекція/ пр	1,3.	2/2	5	згідно розкладу

головні риси СГ у кожний період її розвитку. 2. Три основні джерела і три головні напрями розвитку науки; головні літературні джерела.					
Тема 3. Розвиток української СГ. 1. Особливості розвитку національної суспільної географії на фоні європейської і світової. 2. Періодизація розвитку нац. СГ. 3. Структура етапи періодизації. 4. Розвиток української суспільної географії до XIX ст. 5. Становлення української суспільної модерної географії 6. Розвиток української суспільної географії в XX — на поч. XXI ст.	Лекція/ пр	1,3, 17,18	2/2	5	згідно розкладу
Змістовний модуль 2 “Теоретичні і методичні основи суспільної географії”					
Тема 4. Закони і закономірності у СГ. 1. Роль законів у науці. Поняття про науковий закон. Форми вияву і вираження закону. 2. Закон як суттєве, необхідне відношення між явищами і процесами. 3. Закони і закономірності. Типи законів ТОС: генетичні,	Лекція/ пр	1, 13, 17,18	2/4	5	згідно розкладу

<p>структурні, відповідності і функціональні.</p> <p>4. Закони територіальної структури. Приклади цих законів у СГ: закон територіальної структури Й. Тюнена (“кільця Тюнена”), закон ґраток В. Кристаллера, закон нестроого поділу територіальних систем на субсистеми.</p> <p>5. Закони відповідності. Закон відповідності систем розселення територіальним системам господарства.</p> <p>6. Закони функціонування суспільно-географічних систем.</p> <p>7. Поняття функціонування як зміни станів систем.</p> <p>8. Кібернетичні територіальні системи, що працюють на зворотних інформаційних зв'язках.</p> <p>9. Основні типи таких зв'язків у територіальних системах.</p>					
<p>Тема 5. Теорії і концепції у СГ.</p> <p>1. Поняття про наукову теорію і концепцію.</p> <p>2. Класи суспільно-географічних теорій і концепцій: геоекологічний,</p>	<p>Лекція/ пр</p>	<p>1, 2, 3, 17,18</p>	<p>2/4</p>	<p>5</p>	<p>згідно розкладу</p>

<p>геодемосоціальний, гео економічний, геополітичний.</p> <p>3. Географічний детермінізм та інвайронменталізм; посибілізм та пробалізм; концепція меж росту та сталого розвитку як приклади гео екологічних теорій та концепцій.</p> <p>4. Теорія систем розселення; теорія поширення інновацій як геодемосоціальних теорій.</p> <p>5. Українські геополітичні концепції та доктрини як приклад геополітичних концепцій і доктрин.</p>					
<p>Тема 6. Методи СГ</p> <p>1. Поняття методу наукового дослідження.</p> <p>2. Методологія, метод та методика дослідження.</p> <p>3. Вимоги до методів дослідження.</p> <p>4. Поняття про систему методів суспільної географії. Пов'язаність методів.</p> <p>5. Групування методів: методологічні (філософські) принципи, загальнонаукові і конкретно-наукові методи. Конкретнонаукові методи. Їх поділ на міждисциплінарні і спеціальні.</p> <p>6. Сучасні</p>	<p>Лекція/ пр</p>	<p>1, 3, 17,18</p>	<p>2/4</p>	<p>5</p>	<p>згідно розкладу</p>

геоінформаційні методи. 7.Геоінформаційні системи (ГІС) у суспільній географії.					
7. Система оцінювання курсу					
Загальна система оцінювання курсу	<p>Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, семінарських, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» - 5, «добре» - 4, «задовільно» - 3, «незадовільно» - 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи. Модульний контроль (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться (виставляється) на підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), вироблення навичок проведення розрахункових робіт, вміння вирішувати конкретні ситуативні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, вміння публічно чи письмово подати певний матеріал. Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі екзамену. Екзамен – форма підсумкового контролю, яка передбачає перевірку розуміння студентом теоретичного та практичного програмного матеріалу з усієї дисципліни, здатності творчо використовувати здобуті знання та вміння, формувати власне ставлення до певної проблеми тощо.</p>				
Вимоги до письмової роботи	Підсумкова письмова робота виконується у формі тестових завдань з вибором правильної відповіді. Кількість тестових завдань – 25.				
Семінарські заняття	<p>Семінарські заняття вимагають від студентів дотримання певного рівня відповіді, яка передбачає як опору на лекційний матеріал, так і використання рекомендованої літератури та інших додаткових джерел інформації.</p> <p>При оцінюванні відповідей враховується також рівень теоретичної підготовки, розуміння причинно-наслідкових зв'язків, володіння понятійним апаратом.</p>				
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Протягом семестру для перевірки знань студентів та контролю за самостійною роботою студента застосовують письмові роботи, підготовка презентацій та оцінки за виконані індивідуальні завдання. Проміжний контроль включає проведення контрольних завдань. Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів, він складається із проміжних модулів та підсумкових модулів. Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю.</p>				

Вважається шахрайством копіювання іншого тесту, підглядання в роботу іншого студента, списування, використання підручника, зошита чи мобільного телефону під час написання модульної, підсумкової роботи чи захисту лабораторної роботи, використання шпаргалок, дозволяти іншим копіювати вашу роботу. У кінці семестру підраховується рейтинг за поточними видами контролю і підраховується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.

8. Політика курсу

Протягом семестру для перевірки знань студентів та контролю за самостійною роботою студента застосовують письмові роботи, підготовка презентацій та оцінки за виконані індивідуальні завдання. Проміжний контроль включає проведення контрольних завдань. Максимальний бал, який студент може отримати за всіма видами контролю – 100 балів, він складається із проміжних модулів та підсумкових модулів. Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю. Вважається шахрайством копіювання іншого тесту, підглядання в роботу іншого студента, списування, використання підручника, зошита чи мобільного телефону під час написання модульної, підсумкової роботи чи захисту лабораторної роботи, використання шпаргалок, дозволяти іншим копіювати вашу роботу. У кінці семестру підраховується рейтинг за поточними видами контролю і підраховується загальний рейтинг, який переводиться в оцінку у відповідності до шкали оцінювання.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf>

Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)»

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Методичне забезпечення

1. *Шаблій О. І. Програма курсу “Основи суспільної географії” / Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. - С. 423 - 431.*

Рекомендована література

Базова

1. *Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В.* Вступ до економічної і соціальної географії. Підручник. - К.: Либідь, 1997. - 320 с.
2. *Топчієв О. Г.* Основи суспільної географії. Навчальний посібник. - Одеса: Астропринт, 2001.-560 с.
3. *Шаблій О. І.* Основи загальної суспільної географії. Підручник. - Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003.-444 с.

Допоміжна

1. *Аласєв Э. Б.* Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь. - М.: Мысль, 1983. - 350 с.
2. *Блїй Г. де, Муллер П.* Географія: світи, регіони, концепти / Пер. з англ.; Передмова та розділ “Україна” *О. І. Шаблія.* - К.: Либідь, 2004.-740 с.
3. *Джеймс П., Мартин Дж.* Все возможные миры. Развитие географических идей / Пер. с англ.-М.: Прогресс, 1988.-672 с.
4. *Дідківська Л.І., Головка Л.С.* Державне регулювання економіки. – К.: Знання – Прогрес, 2000.
5. *Єпіфанов А.О., Сало І.В.* Регіональна економіка. – К.: Наукова думка, 2000.
6. *Іщук С. І.* Розміщення продуктивних сил (теоретико-методологічні основи). - К.: Українсько-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1997. - 88 с.
7. *Іщук С.І.* Територіально-виробничі комплекси і економічне районування (методологія, теорія). – К.: україно-фінський інститут менеджменту і бізнесу, 1996.
8. *Луцишин П. В., Клімонт Д., Луцишин Н. П.* Територіальна організація суспільства (основи теорії). - Луцьк: Вежа, 2001. - 334 с.
9. *Новітня українська суспільна географія. Хрестоматія. / Упорядник О. Шаблій. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. - 1008 с.*
10. *Паламарчук М.М, Паламарчук О. М.* Економічна і соціальна географія України (з основами теорії). - К. Знання, 1998. - 416 с.
11. *Пістун М. Д.* Основи теорії суспільної географії – К.: Вища школа, 1996.
12. *Регіональна політика України (за ред.. Н.Г. Курдюкові. – К.: Наукова думка, 1995.*
13. *Соціально-економічна географія світу / За ред. С. П. Кузика. -Львів: Світ, 2002.-672. 671с.*
14. *Соціально-економічна географія України / За ред. О. І. Шаблія. - 2 вид., перероб і*

доп. - Львів: Світ, 2000.-680 с.

15. *Топчієв О. Г.* Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики. - Одеса: Астропринт, 2005. - 632 с.

16. *Шаблій О. І.* Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. - 744 с.

Інформаційні ресурси

17. https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FShablii%2FOleh%2FSuspilna_heohrafiia_Knyha_1_Problemy_teorii_istorii_ta_metodyky_doslidzhennia.pdf%3Ffbclid%3DIwAR02Kv15hOvnxgMPqKedI7_urI2ad7IV1ubXRTiBqKbGTliaaA94RDo28&h=AT3m59bIW5Sm52dA1Gb2OIoUZcfdXCmGKaB16er08YKmDNie2OkuDrh_wOjrJKeV63PL_ml3PJsU5qwsKB1cdu6J8R2GkF7xrF6sWqwxtIFkX2nLEKW0YZNvI3EZaSxLfYCYQ

18. https://l.facebook.com/l.php?u=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FShablii%2FOleh%2FSuspilna_heohrafiia_Knyha_2_Problemy_ukrainoznavstva_rehionalistyky_i_kraieznavstva.pdf%3Ffbclid%3DIwAR3qaEC0cgwdBurQ3PQB72LuuiqSqFR6LgO1J4j28j0Kvt07JhzDcenBSII&h=AT3m59bIW5Sm52dA1Gb2OIoUZcfdXCmGKaB16er08YKmDNie2OkuDrh_wOjrJKeV63PL_ml3PJsU5qwsKB1cdu6J8R2GkF7xrF6sWqwxtIFkX2nLEKW0YZNvI3EZaSxLfYCYQ

19. Таврійський національний університет ім. В. Вернадського,

періодичні видання // http://science.crimea.edu/zapiski/zapis_ser.html

20. Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка,

періодичні видання // http://library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku.djvu

Бібліотеки:

22. Івано-Франківська обласна універсальна наукова бібліотека імені І. Франка вулиця В'ячеслава Чорновола, 22, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область.

23. Наукова бібліотека ПНУ ім. Василя Стефаника

вулиця Шевченка, 57, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область

24. Читальний зал центральної міської бібліотеки

вулиця Пилипа Орлика, Івано-Франківськ, Івано-Франківська область

Викладач Закутинська І.І.